

конодавства є незадовільним. Очевидними є недосконалість формування екологічної політики та здійснення екологічного управління, забезпечення екологічних прав громадян.

Література

1. Гирич О. Особливості формування американської та європейської моделей екологічної політики та їхній вплив на трансформацію міжнародних політичних пріоритетів [Електронний ресурс] / Оксана Гирич — Режим доступу до ресурсу: <http://uaforeignaffairs.com/article/>

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetman

теми сертифікації товарів [Електронний ресурс] / П. М. Скрипчук — Режим доступу до ресурсу: http://pca.com.ua/trade_entrepreneurs/ekologichna-standartizatsiya-udoshkonalennya-sistemi-sertifikatsiyi-tovariv.

3. Якушенко Л. Аналіз досвіду Європейського співробітництва щодо формування і втілення інституцій та інструментів екологічної політики [Електронний ресурс] / Л. Якушенко — Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/840>.

4. Яценко Л. Д. Індикатори стану екологічної безпеки держави [Електронний ресурс] / Л. Д. Яценко, С. П. Іванюта, О. О. Мартюшева — Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/993>.

УДК 338.242:330.131.7:339.9

Сергій КУЛЬБАЧНИЙ*

РИЗИКИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Увага акцентується на актуальних небезпеках розвитку економік країн на сучасному етапі. В умовах глобалізації посилюються загрози суверенітету держав, їх економічній самостійності, вдосконалюються форми атак на вітчизняні ринки, перш за все, фінансові. Тому центри прийняття рішень у національних країнах мають зосередитись на забезпеченні можливостей їх подальшого стабільного розвитку у довгостроковій перспективі за умови збереження фінансової збалансованості і платоспроможності.

* **КУЛЬБАЧНИЙ Сергій Володимирович** — к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, skulbay@gmail.com

На сучасному етапі розвитку глобалізаційних процесів варто відмітити дві важливі особливості. Це, по-перше, поліцентризм, який полягає у формуванні багатополосного середовища з кількома центрами впливу на тлі кризи фрагментації державного суверенітету, коли країни змушені ділитися ним з наднаціональними структурами, приватними, часом кримінальними нелегітимними утвореннями.

Іншою характерною ознакою сучасних процесів глобалізації дедалі більше називають регіоналізацію світової економіки. На сьогодні відомо близько десяти торговельних і валютних міждержавних утворень, які вже функціонують, трансформуються або перебувають у стадії створення. Окрім Євросоюзу це NAFTA, Шанхайська організація співробітництва, BRICS та інші не менш відомі утворення і форми економічної інтеграції держав.

Одним з впливових лобістів глобалізаційних процесів, носієм наднаціонального капіталу виступають транснаціональні корпорації — інтегратори численних ринкових інтересів. У національних держав, їх урядів зазвичай не лишається можливостей щодо дієвого впливу на динаміку і географію зарубіжних інвестицій.

Разом з тим зростає розуміння безперспективності подальшого утримання монопольного становища долара як загальносвітової валюти його апологетами — Міжнародним валютним фондом і Світовим банком. Умови надання ними так званих стабілізаційних кредитів зустрічають дедалі все менше розуміння з боку позичальників — з огляду на значні ризики для національних економік, загроз їх стабільності.

Так, лібералізація зовнішньої торгівлі і відкритість економічних кордонів планомірно знищує внутрішнє виробництво товарів і послуг. Нічим не обмежений рух капіталу становить суттєву загрозу забезпеченості національних економік платіжними засобами, їх «знекровлення», через можливість значного відтоку фінансового капіталу у випадку атак валютних спекулянтів. Непевність власників щодо захищеності своїх капіталів підштовхує їх до придбання державних цінних паперів стабільних країн, у першу чергу, США. Не стають винятком офіційні валютні резерви країн, якікладаються в цінні папери та фінансові інструменти згаданої країни. Загалом в умовах посилення глобалізаційних процесів валютні операції і, взагалі, міжнародні фінансові значною мірою активізувалися.

При цьому обсяги операцій на міжнародних валютних ринках значно випереджають обсяги торгівлі товарами та послугами. Причому все вагомішу частку операцій на світових фінансових

ринках становлять фіктивно-спекулятивні, набуваючи рис віртуального обігу. Такі процеси охоплюють не тільки фінансову сферу різних країн, а також інтегрують національні ринки капіталу, продуктів і ресурсів, включаючи ринок праці. Випереджаючий розвиток інтернет-технологій, електронних грошей, засобів комунікації, електронних форм розрахунків тощо водночас являють собою чималі макроекономічні ризики. Прив'язка (фактична) до долара США нівелює національну фіскальну і монетарну політику, поглиблюючи кризу довіри до вітчизняної фінансової системи і національної грошової одиниці. Наростає криза споживання, зростають бідність, соціальна напруга.

Проте, чи не найважливішим небезпечним чинником участі у подібних програмах «допомоги» є втрата контролю держави над борговою політикою та її права власності на стратегічні сегменти національного господарства в ході безконтрольної приватизації.

Досить показовим є досвід кількох латиноамериканських і східноазійських країн, де спрацювала так звана «пастка ліквідності». Зокрема, за класичною схемою розвивалась ситуація в Аргентині на початку 2000-х років. Після мексиканської (1994–1995 рр.) та бразильської (1999 р.) криз атаці було піддано аргентинське песо, що потягнуло за собою відмову від підтримки курсу та втечу долара. Паралельно з нав'язаною МВФ лібералізацією у сфері зовнішньої торгівлі і валютних операцій це призвело до розмивання офіційних резервів, втягування у борговий зашморг, що супроводжувалося «несподіваним» зростанням облікової ставки у США (т.з. друга фаза циклу — стиснення ліквідності — через механізм підвищення ставок Федеральної резервної системи).

Таким чином небезпека потрапляння у пастку світового фінансового поневолення лишається вкрай актуальною і для нашої країни. Це загрожує втратою суверенітету, засиллям транснаціональних корпорацій на українському ринку, перетворенням країни на сировинний придаток. Зберігається небезпека втягування України до схеми боргової «бульбашки», тому вкрай важливим є масове усвідомлення небезпечності і неприйнятності варіанту «кредитного зростання», до якого нас м'яко підштовхують власні і зовнішні центри прийняття рішень.

Література

1. *Вожжонов А.* Україна в новій архітектурі світової валютної системи / Анатолій Вожжонов, Олексій Білоусов // Вісник Національного банку України. — 2011. — № 8. — С. 24-28.

2. Красавина Л.Н. Тенденции развития международных валютных отношений в условиях глобализации мировой экономики / Л.Н. Красавина // Деньги и кредит. — 2011. — № 11. — С. 17-19.

3. Колодко В.Г. Мир в движении: пер. с пол./ Гжегош В. Колодко. — М.: Магистр, 2009. — С. 457-458.

4. Ковальчук Т.Т. Макроекономічні ризики: класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації / Т.Т. Ковальчук, Н.П. Ковальчук. — К.: Знання, 2012. — 301 с. — (Сучасна економічна наука).

УДК 336.145:352

Тамара КУЦЕНКО*

РЕФОРМА БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ОРІЄНТАЦІЯ НА СОЦІАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Анотація. Реформи заради реформ з негативними соціальними наслідками дуже дорого можуть обійтися Україні. Формування соціально-орієнтованої моделі міжбюджетних відносин в результаті нинішньої реформи бюджетної децентралізації — вимога часу.

За оцінками зарубіжних експертів, децентралізація є однією із найскладніших реформ, яка в окремих країнах тривала десятки років. За оцінками українських експертів вона потребує консолідації зусиль усіх рівнів влади та постійної підтримки міжнародних партнерів. Як вважають експерти, найважливішим у процесі децентралізації є передача саме фінансових (бюджетних) повноважень, тобто проведення бюджетної децентралізації.

У вітчизняній економічній літературі можна знайти різні визначення бюджетної (фінансової або фіскальної) децентралізації. Зокрема, за Б. Данилишином, який виходить з того, що ключовим при формуванні місцевого самоврядування є принцип фінансової самостійності, фіскальна децентралізація являє собою «процес розподілу функцій, фінансових ресурсів і відповідальності за їх використання між центральним і локальним рівнями управління, що дає змогу субнаціональним органам управління отримувати автономію щодо фінансування і забезпечення населення суспільними благами (товарами і послугами)» [1]. У європейській літературі зміст бюджетної децентралізації розкривають через три

* **КУЦЕНКО Тамара Федорівна** — к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, tamaritsa@ukr.net